

El campaner de la Fatarella

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Les notícies de la vila. Les campanes tenien des de l'antigor la utilitat de crida, d'avís o de senyal. Amb els tocs harmònics diferents en cada circumstància, s'avisava al veïnat d'esdeveniments significats, la missa o un enterrament

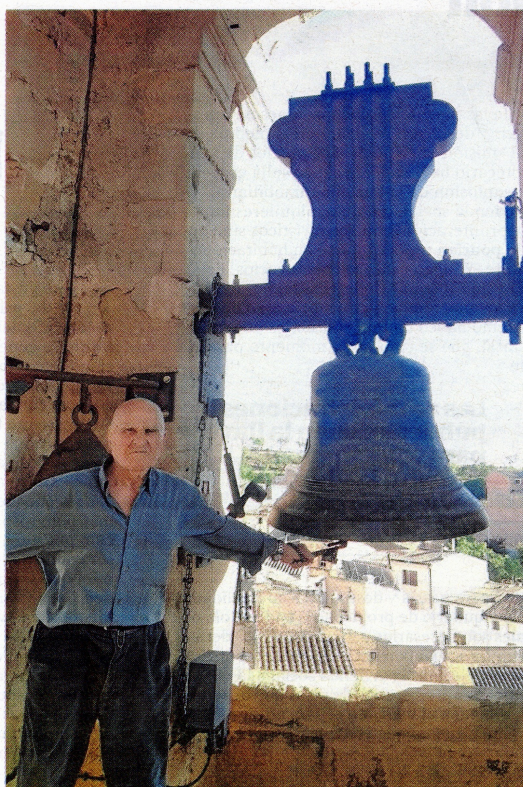
Els temples parroquials són els edificis més significats de la majoria dels pobles, i els seus campanars representen la construcció més alta. El de la Fatarella no és dels més alts, complementant l'extraordinari temple renaixentista en honor a Sant Andreu, amb voltes gòtiques, façana barroca i coberta de lloses de pedra com la catedral de Tortosa, perquè la població ja està situada dalt un cim.

Els campanars i les campanes tenien des de l'antigor la utilitat de crida, d'avís o de senyal. Amb els tocs harmònics distints, diferents en cada circumstància, s'avisava al veïnat d'esdeveniments significats; un incendi, l'arribada d'una autoritat, els enterraments, la missa, si era festiva o diària, el goig unànime de la festa que s'hi celebrava o la convocatòria extraordinària a la plaça pública per determinar democràticament la defensa o la rendició a l'exèrcit que atacava. Tant significat era l'ús que l'onomàstica de la majoria dels pobles serva el nom del darrer campaner. Encara avui és habitual distingir la família a la qual pertany; conegut per «Cal Cam-

Celestino Gironès té 83 anys. És pagès d'ofici, ara jubilat. Fa 60 anys que fa de campaner

paner». Era un càrrec que podia ser municipal i pagat o d'altres voluntaris, com és Celestino, l'actual campaner de la Fatarella.

Celestino Gironès Rius té 83 anys, és pagès d'ofici, ara jubilat, però àgilment puja les escales del campanar com un jove, com un «pimpollo». És parlador i rialler. Fa 60 anys que fa de campaner, orgullós i entusiasmats pel càrrec que ostenta. Harmonitza les campanes per cada cerimònia amb sons i tocs d'intensitats i ritmes musicals diferents, comunicant al veïnat la celebració i el seu significat, que per habituals tothom els coneix. Els tocs del campaner Celestino, l'estil que hi posa, la passió amb la qual toca, la pressió que sotmet la corda per emetre el so i el sentiment intern que ex-

Celestino fa 60 anys que fa de campaner a la Fatarella. FOTO: MARIA JESUS ARDÉVOL

pressa, són sense cap mena de dubte la majestat sobirana del personatge que les toca gaudint i fent gaudir a la ciutadania.

Quan li pregunto si ell és l'únic campaner, rodonament em contesta que no. «Soc un de tants. En som cinc i els càrrecs passen de pares a fills, ancestralment. Ara tenim un nen d'uns deu anys que fa de campaner, el meu fill, el meu petit. És un nen de casa nostra, de la família, de la casa de Gandesa de ca l'Aganxat i el pare de ca Basco, que ja puja al campanar acompanyat del seu pare per tocar el dia de Sant Antoni, la Festa de l'Oli, la romeria de Sant Francisco, la Festa d'Hivern de Sant Antoni i de Sant Blai o la Festa de la Misericòrdia a l'estiu. Jo no soc ni més ni menys, que la resta dels campaners», manifesta humilment.

«Mossèn David em diu l'hora de l'enterrament o l'arribada del bisbe i faig sonar les campanes. Al bisbe de Tortosa Sergi, l'altre dia, li vaig tocar, acompanyat del bisbe auxiliar de Barcelona, Xavier Vilanova, fill de la casa d'aquí el costat, el toc de l'aplaudiment o benvinguda i no vaig parar fins que van traspasar la porta del temple. Als enterraments toco tres tocs cada quart d'hora, i dos tocs pausats finals pels homes i tres per les dones. A cada cerimònia els tocs són exclusius».

Li pregunto com ho va aprendre i em respon: «Un any per Sant Francisco, els campaners d'aquells dies, Miquel de la Canya, i Miquel, em van convidar a pujar a tocar la campana. No-

«Soc un de tants. En som cinc i els càrrecs passen de pares a fills, ancestralment. Ara tenim un nen d'uns deu anys, que ja puja al campanar acompanyat del seu pare per tocar»

més en teníem dues en aquell moment i jo vaig veure com ho feien. L'any següent ja vaig pujar a tocar-les i em vaig estrenar com a campaner. De cop i volta un rector va automatitzar les campanes i van deixar de sonar els tocs de tota la vida. La gent va demanar-li que les campanes havien de sonar com sempre i a la propera festa ja vaig tocar-les de la forma habitual. Però l'any següent vaig anar a Pauils convidat a la Festa de Sant Roc i em va encantar el ritme dels tocs de campanes, i des d'aquell moment vam introduir aquí a la Fatarella els nous sons apresos allí. I ara ja els toquem així habitualment», detalla.

«Em vaig fer amic de Poblet»

També el campaner explica que fa uns dotze anys van col·locar dues campanes més i van canviar els jous que eren de ferro per fusta d'iroko per guanyar sonoritat. «Ens havíem associat a la Confraria de Campaners de Catalunya, presidida pel Sr. Leon, d'Os de Balaguer i gràcies a ell vam rebre una subvenció de la Diputació per arreglar el campanar. Vam millorar l'accés a les campanes que el teníem en molt mal estat i vam pavimentar la part superior. I d'aquell dia em vaig fer amic del Sr. Poblet, el president de la Diputació, quan me'l va presentar l'alcalde Fermin de cal Galomo. Tant és així que després va venir a inaugurar la rotonda de la carretera i li vaig fer el toc d'aplaudiment i en trobar-nos al Casal, va saludar-me amicalment. Des d'aquell dia som amics i estic orgullós de mantenir l'amistat d'una personalitat

de tanta importància. Tinc una foto guardada a casa, on estic al mig de l'alcalde i el president».

Havent pujat al campanar per ensenyar-me els diferents tocs, li vaig preguntar pel nom de les campanes. Em va respondre que, «havia sentit contar d'altres campaners que quan la guerra les van xafar per fondre-les i convertir-les en material de guerra. Les van precipitar al carrer. La més gran van xafar-la a cops de mall i vam tenir la sort que no se la van emportar. Aquesta l'any 1963 la vam fondre i en vam fer una de nova, una mica més petita que l'original. Pesa 450 quilos i es diu Cantata la Misericòrdia del Senyor; la vam instal·lar l'any 1963, la segona pesa 300 quilos i es diu, Maria de Misericòrdia, Pregueu per Nosaltres, la tercera de 200 quilos, Francisca i popularment Andreea, i la quarta de 120 quilos, Montserrat. Al racó, entre les dues Misericòrdies, hi ha campana subjectada a la paret que la van construir havent tallat la part inferior de l'espoleta d'una bomba d'aviació alemanya que pesava 250 quilos que algunes quedaren

És un personatge significatiu, carismàtic... i necessari per explicar les notícies de la vila

per la zona sense explotar, durant la Batalla de l'Ebre. Pels anys 40 la feien servir per cridar a cop de batall als jornalers de les finques de Camposines, de Cutximor, Massip, Les Padelles...».

Fent un cafè amb Mn. David, i la regidora, Maria Jesús Ardèvol, al bar del costat de l'església, Celestino em va dir: «Mira si és important l'ofici de campaner que durant els seixanta anys que ho faig només he deixat de tocar les campanes a quatre difunts perquè estava fora o van portar el mort havent realitzat la cerimònia a un altre lloc». I la gent em preguntava: «que no t'hi parles amb «fulano»?», per què, com avui no has tocat a morts?». El campaner a la Fatarella és un personatge significatiu, carismàtic... i necessari per explicar des de les campanes les notícies de la vila.